

УДК 930.908:904

МАРІАННА ЛАСІНСЬКА, МАЙЯ ВАРШАВСЬКА

м. Миколаїв

mariannalasinska@gmail.com

ДО ІСТОРІЇ СПІВПРАЦІ МИКОЛАЇВСЬКОГО ЮРИДИЧНОГО ЛІЦЕЮ ТА МНУ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ГАЛУЗІ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИХ ТА АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МИКОЛАЇВЩИНИ

У статті проведено ретроспективний аналіз результативності участі в історико-краєзнавчих та археологічних дослідженнях Миколаївщини учнів Миколаївського юридичного ліцею у 1999–2017 роках, а також співпраці в даному напрямку з науковою та методичною школою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Оцінено перспективність розвитку співробітництва.

Ключові слова: історичне краєзнавство, археологічні дослідження, учнівська наукова робота, історія співпраці, Миколаївський юридичний ліцей, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського.

Протягом останніх двох десятиліть активно розвиваються та надають вагомий науковий результат історико-краєзнавчі дослідження та регіональна археологія. Створюються краєзнавчі й археологічні центри та формуються нові наукові школи. У цій царині не становить виключення історико-краєзнавче та археологічне вивчення старожитностей Миколаївщини, надзвичайно багатой на матеріальні пам'ятки історії людства різних епох. Інтенсифікація археологічних досліджень краю потребує залучення молоді, яка здатна відходити від укладених стереотипів в оцінці минулого. Використання результатів новітніх археологічних та історико-краєзнавчих робіт в навчальному та науково-дослідному процесі сприяє вихованню свідомого, всебічно розвиненого громадянина, формуванню цілісної, гармонійної особистості. Заняття історико-краєзнавчими та археологічними студіями в Миколаївському юридичному ліцеї нараховують майже двадцятирічну історію [1]. Результативною у виконанні досліджень вказаного напрямку є співпраця ліцею з Миколаївським національним університетом імені В. О. Сухомлинського [3]. На з'ясування досягнень, встановлення значення та перспектив співробітництва в навчальному та науковому напрямках між Миколаївським юридичним ліцеєм та Миколаївським національним університетом імені В. О. Сухомлинського спрямована дана стаття.

Означена проблема частково розглядалась Варшавською М. Ю. в роботах «Краєзнавчий музей і Юридичний ліцей. Основи музейної педагогіки» (2002 р.), «З досвіду спільної краєзнавчої роботи Миколаївського юридичного ліцею та Миколаївського обласного краєзнавчого музею. 1999–2016» (2016 р.) та Ласінською М. Ю., у співавторстві з Варшавською М. Ю. в статті «Участь учнів і випускників Миколаївського юридичного ліцею в археологічних дослідженнях Миколаївщини» (2017 р.) [1; 2; 3].

Мусимо констатувати, що у вище вказаних роботах розглядаються лише певні аспекти обраної авторами теми і в жодній з них не має ретроспективного аналізу результативності історико-краєзнавчих та археологічних досліджень учнів ліцею, а також співпраці в даному напрямку з науковою та методичною школою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Заповнення вказаної лакуни є основним завданням даного нариса.

Сьогодні регіональна археологія являє собою інституціонально складну і багаторівневу наукову структуру. Частиною Миколаївської археологічної школи цілком справедливо можна вважати учнів та випускників Миколаївського юридичного ліцею Миколаївської міської ради Миколаївської області. Вони регулярно приймають участь в польових дослідженнях археологічних пам'яток в

межах м. Миколаєва та Миколаївської області. За результатами отриманого досвіду і набутих знань пишуть наукові нариси, з котрими виступають на різноманітних конкурсах учнівських та студентських робіт. Археологія стала одним з найважливіших напрямків позакласної роботи в Миколаївському юридичному ліцеї. Керівництвом студій ліцеїстів в галузі як історичного краєзнавства, так і археології займається вчитель історії Варшавська Майя Юхимівна, котра проводить зазначену роботу шляхом прищеплення учням навичок наукових досліджень за допомогою організації дослідницької діяльності з використанням різноманітних методів і форм навчання. При цьому вчителем ініціюється проведення, як теоретичних, так практичних польових досліджень в галузі археології.

Наукові консультації академічного рівня та безпосередню участь в розкопках учні Миколаївського юридичного ліцею здійснюють під керівництвом професорсько-викладацького складу Навчально-наукового інституту історії, політології та права Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серед таких слід відзначити: К. В. Горбенко, О. П. Хаєцького, М. Ю. Ласінську та ін.

З 2015 року між Миколаївським юридичним ліцеєм і кафедрою історії та археології, тепер, кафедрою історії Миколаївського національного університету укладено угоду про співпрацю. Основними напрямками співробітництва, згідно цієї угоди стали: дослідження актуальних проблем історичної науки та археології, в контексті Болонського процесу та професійного розвитку вчителя; розробка наукових і видавничих проєктів; спільне проведення наукових конференцій різного рівня, форумів, лекторіїв, вебінарів, методичних засідань; апробація новітніх інноваційних підручників. Обов'язками, котрі покладають на себе співробітники кафедри є: підготовка студентів Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського до проходження різноманітних виробничих практик за участю учнів та вчителів ліцею; допомога в організації та проведенні історико-краєзнавчої та археологічної науково-дослідницької роботи учнями й педагогами; залучає учнів до участі в студентських науко-

во-практичних конференціях, наукових читаннях, святах, творчих зустрічах, форумах тощо.

Учні ліцею займаються польовими археологічними дослідженнями на базі Миколаївської археологічної експедиції під керівництвом К. В. Горбенко на поселенні доби фінальної бронзи «Дикий сад» в м. Миколаєві, відвідують музейні експозиції та виставкові заходи в стінах університету. Плідна співпраця призводить до того, що кожного року кілька випускників Миколаївського юридичного ліцею обирають, в якості закладу вищої освіти для продовження навчання Навчально-науковий інститут історії, політології та права Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Дехто з них відзначився перемогами у всеукраїнських конкурсах наукових робіт студентів, турнірах та олімпіадах з історії. Зокрема хотілося б підкреслити досягнення магістрантів спеціалізації «Археологія», колишніх ліцеїстів, В. Довбні (з вересня 2017 року голова студентського наукового товариства інституту історії, політології та права МНУ імені В. О. Сухомлинського) та В. Луценко, котрі, як перебуваючи ліцеїстами, так і вже на студентській лаві приймали участь у Всеукраїнських турнірах юних істориків. В 2013 р. команда ліцею виборола I місце, а у 2014–2015 н.р. команда університету зайняла III місце, з В. Довбнею та В. Луценком у складі обох команд. Не відстають від них і випускники ліцею останніх років, котрі захищали роботи в Малій академії наук в галузі археології, на базі напрацьованих під час проходження археологічної практики матеріалів. Серед них, хочемо зазначити В. Білого та А. Золотопуп, науковий інтерес останніх торкнувся вивчення фортифікаційних споруд і матеріальної культури поселення «Дикий сад». Археологічні роботи ліцеїстів є плідними та перспективними.

Початок історико-краєзнавчих та археологічних досліджень, котрі проводили учні Миколаївського юридичного ліцею було покладено у 1999 р. роботами Дацко Тетяни «Культура Ольвії в V–VI ст. до н.е.» та Салтан Ганни на тему «Культ Аполлона в релігії ольвіополітів в VI–I ст. до н.е.». В 2000 р. здійснила наукове дослідження «Історичні традиції

та коріння гончарного ремесла півдня Миколаївщини».

У подальшому перелік тем учнівських науково-дослідних робіт археологічно-краєзнавчого спрямування значно розширився. Він вражає різноманітністю та актуальністю. У 2003 р. Іваніна Інна стала автором одного з перших досліджень такого характеру – «Миколаївський некрополь». Шпільова Євгенія в 2007 р. з роботою «Некрополь. Стан військових поховань періоду 1941 – 1945 рр.» прийняла участь та стала переможницею II обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України». Дослідження було здійснене під керівництвом кандидата історичних наук, доцента, наукового співробітника Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського Хаєцького О. П. В 2008 р. робота «Господарсько-житлові комплекси Сабатинівської та Білозерської культур в Степовому Побужжі», за авторством Бондаренко М., посіла I місце у II обласному етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України». Тоді ж, у 2008 р. участь у конкурсі прийняла Казятинська Анна з темою: «Символіка Ольвійських монет класичного періоду». Вже наступного, 2009 р. Косякова Катерина стала автором учасником з дослідженням «Ольвія і скіфи на Північному Причорномор'ї. Взаємозв'язки двох культур», а Бондаренко М. з роботою «Архітектурні комплекси укріпленого поселення доби пізньої бронзи «Дикий Сад»» став переможцем II обласного етапу, зайнявши I місце та прийняв участь в III республіканському етапі й виборов II місце серед учасників Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України».

У 2010 р. Щукіна Наталія – переможниця II обласного етапу (I місце) та учасниця III республіканського етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України» захистила роботу «Археолог Феодосій Тимофійович Камінський – життя та діяльність». В 2011 р. Тулупова Аліна виборола III місце у II обласному етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук

України» з дослідженням «Наш земляк Борис Мозолевський: археолог і поет». Васькова Юлія, продовживши цей напрямок, у 2015 р. стала учасником конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України» з темою «Борис Мозолевський – археолог і поет. Значення діяльності». Разом із нею, роботу «Державний устрій Ольвії» на конкурс подавала і Гук Аліна. Тоді ж, у 2015 р. учасником III-го Всеукраїнського конкурсу учнівських пошукових робіт «Слідами історії» став Гаркуша Сергій з темою наукового дослідження «Феодосій Тимофійович Камінський – археолог, краєзнавець, людина цікавої творчої і трагічної особистої долі».

У 2016 р. учениця 11-го класу Золотопуп Аліна з роботою «Матеріальна культура укріпленого поселення Дикий Сад» посіла II місце II етапу та стала учасницею III етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України». Разом з Аліною Золотопуп у 2016 р. до II етапу потрапив переможець I етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України», учень 10-го класу В'ячеслав Білий з дослідженням «Фортифікаційні споруди поселення Дикий Сад». А Катерина Дубровіна з дослідженням «Намогильні пам'ятники XIX – початку XX ст., як джерело вивчення етнічних процесів (на матеріалах Миколаївського некрополя)» у 2016 р. під керівництвом кандидата історичних наук, доцента, керівника Музею історії Хаєцького О. П. посіла II місце I етапу та стала учасницею II етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів «Малої академії наук України». Хочемо відзначити ґрунтовність та високий рівень історико-краєзнавчих досліджень учнів Миколаївського юридичного ліцею та відмітити, що надзвичайно результативними є роботи в галузі археології.

У рамках науково-методичного співробітництва між Миколаївським юридичним ліцеєм та кафедрою історії Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського 24 листопада 2017 року розпочала роботу регіональна науково-практична конференція «Українська демократична революція 1917–1921 рр.: історичні наративи». Її організаторами виступили, як ліцей так і Миколаїв-

ський національний університет імені В. О. Сухомлинського. В роботі конференції взяли участь понад 50 дослідників, учителів і учнів шкіл, викладачів і студентів вищих навчальних закладів м. Миколаєва та регіону. Засідання проводилися в пленарному режимі і в секціях, крім того пройшов круглий стіл за участю вчителів шкіл м. Миколаєва та Миколаївської області. Діапазон тем включив в себе: історію революційних подій в Україні в 1917–1921 років; Миколаївщина в роки Української національно-демократичної революції 1917–1921 років; українська армія періоду революції 1917–1921 років. Особливу увагу учасники конференції приділили проблемі персоналізації історії. Були представлені фундаментальні доповіді в області дослідження раніше невідомих біографічних даних про видатних революційних діячів Півдня України, які зробили значний внесок у розвиток міста Миколаєва, в тому числі. Пріоритетною темою конференції стала багатогранність історії революційних подій, сучасні підходи до її вивчення і викладання, приурочена до 100-річчя Української національно-демократичної революції 1917–1921 років. Відкрила конференцію директор науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради Тарасова Ольга Володимирівна. Слова вітання промовила директор Миколаївського юридичного ліцею Миколаївської міської ради Миколаївської області Парамонова Тамара Володимирівна, доктор історичних наук, професор кафедри історії Навчально-наукового інституту історії, політології та права Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського Пархоменко Владислав Анатолійович і директор науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва Картузов Костянтин Миколайович. Представлені доповіді супроводжувалися активним обговоренням і науковими дискусіями. Широкий спектр тем, що піднімалися в ході роботи конференції та рівень і глибина їх розробки, продемонстрували значне зростання дослідницького інтересу вчених до різних питань історії революційних подій 1917–1921 років в Україні. Можливість використання матеріалів конференції в процесі викладання та методичної роботи вчителів сприятиме поширенню її результатів серед учнів середніх і вищих навчальних закладів

м. Миколаєва та Миколаївської області, а так само всіх тих, хто цікавиться актуальними проблемами вивчення історії Української національно-демократичної революції 1917–1921 років. Учасники конференції, також, могли ознайомитися з тематичною книжковою виставкою «Це нашої історії сторінки: Українська революція 1917–1921 рр.», укомплектованої матеріалами фондів Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. Гмирьова, необхідними для подальшого просування досліджень і викладання важливих й цікавих тем історії революційних рухів 1917–1921 рр. в Україні.

27 квітня 2018 року викладачі кафедри історії Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського – Пархоменко В. А. та Ласінська М. Ю., у продовженні співпраці, прийняли участь в історико-краєзнавчому науковому форумі «Уроки історії – уроки життя». Форум проводився в м. Миколаєві на базі Миколаївського юридичного ліцею Миколаївської міської ради Миколаївської області, з нагоди 100-річчя Української революції, з метою відновлення та збереження історичної пам'яті, дослідження маловідомих сторінок історії української держави і її регіонів в період національно-визвольних змагань. Його організаторами виступили: Управління освіти Миколаївської міської ради, Науково-методичний центр управління освіти Миколаївської міської ради, Миколаївський юридичний лицей Миколаївської міської ради Миколаївської області, Миколаївський обласний краєзнавчий музей, Всеукраїнська асоціація «Нова Доба». У роботі конференції взяли участь учні та вчителі шкіл м. Миколаєва та м. Северодонецька Луганської області. Метою заходу було означено: збереження та відновлення історичної пам'яті, популяризація регіональної історії; залучення молоді до історико-пошукової роботи, спрямованої на дослідження локальних історичних пам'яток, подій, постатей; налагодження комунікацій між дітьми різних регіонів України, організація освітнього партнерства між школами зони АТО та навчальними закладами м. Миколаєва. Пархоменко В. А. і Ласінська М. Ю. виступили модераторами секції «Миколаївщина в роки Української революції 1917–1920 рр. Фронтмени Української революції», присвяченої біографічним розвідкам

про революційних діячів часів Української національно-визвольної революції 1917–1921 рр. За результатами роботи форуму створено електронну інтернет-мапу «Місця Миколаєва, пов'язані з подіями Української революції», яку розміщено на сайтах Кліо-Миколаїв та Миколаївського юридичного ліцею; укладено довідки-рекомендації щодо увічнення історичних місць, пов'язаних з подіями Української революції 1917–1921 років у м. Миколаєві.

Напрямки співробітництва між Миколаївським юридичним ліцеєм та Миколаївським національним університетом імені В. О. Сухомилинського в галузі історико-краєзнавчих та археологічних досліджень постійно розширюються. Спрямовані на виконання завдань сучасної освіти та науки, актуалізують необхідність поглибленого вивчення історії рідного краю та регіональної археології. Проведення історико-краєзнавчих та археологічних студій на базі університету із залученням до них учнів формують у останніх стійкий інтерес до власного коріння, почуття національної гідності і, разом з тим, сприяють розвитку науки, оскільки, важлива роль у пошуку та розро-

бці нових тем належить наймолодшому поколінню істориків, які прагнуть відійти від стереотипів минулого. Співпраця між університетом та ліцеєм є перспективною та корисною для обох навчальних закладів як в науковому так і в методичному аспектах.

Список використаних джерел

1. Варшавська М. Ю. Краєзнавчий музей і юридичний ліцей. Основи музейної педагогіки / М. Ю. Варшавська // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Атол, 2002. – С. 184–185.
2. Варшавська М. Ю. З досвіду спільної краєзнавчої роботи Миколаївського юридичного ліцею та Миколаївського обласного краєзнавчого музею. 1999–2016 / М. Ю. Варшавська // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження : збірник наукових матеріалів X Миколаївської обласної краєзнавчої конференції (Миколаїв, 20–21 жовтня 2016 року) / ред. рада: М. Ф. Дмитров (голова), В. А. Михайлов, В. В. Чернявський, В. В. Животовська. – Миколаїв: Іліон, 2016. – С. 240–243.
3. Ласінська М.Ю., Варшавська М.Ю. Участь учнів і випускників Миколаївського юридичного ліцею в археологічних дослідженнях Миколаївщини / Маріанна Ласінська, Майя Варшавська // Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції (26 квітня 2017 р.). – Миколаїв МНУ імені В. О. Сухомилинського, 2017. – С. 26–28.

MARIANNA LASINSKA, MAYA VARSHAVSKA
Mykolaiv

TO THE HISTORY OF COOPERATION OF MYKOLAYIV LEGAL LYCEUM AND MYKOLAYIV NATIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER V.O. SUKHOMLINSKY IN THE FIELD OF LOCAL HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES IN MYKOLAV REGION

Retrospective analysis of the effectiveness of participation in the historical, ethnographic and archaeological researches of the Mykolaiv region of the students of the Mykolayiv legal lyceum in 1999–2017 was made in the article. As well as cooperation in this direction with the scientific and methodological school of the Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlinsky Prospects of cooperation development are estimated.

Key words: historical regional studies, archaeological research, student's scientific work, history of cooperation, Mykolaiv Law School, Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlinsky.

МАРИАННА ЛАСИНСКАЯ, МАЙЯ ВАРШАВСКАЯ
г. Николаев

К ИСТОРИИ СОТРУДНИЧЕСТВА НИКОЛАЕВСКОГО ЮРИДИЧЕСКОГО ЛИЦЕЯ И ННУ ИМЕНИ В. А. СУХОМИЛИНСКОГО В ОБЛАСТИ ИСТОРИКО-КРАЕВЕДЧЕСКИХ И АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ НИКОЛАЕВЩИНЫ

В статье проведен ретроспективный анализ результативности участия в историко-краеведческих и археологических исследованиях Николаевщины учеников Николаевского юридического лицея в 1999–2017 годах, а также сотрудничества в данном направлении с научной и методической школой Николаевского национального университета имени В. А. Сухомилинского. Оценена перспективность развития сотрудничества.

Ключевые слова: историческое краеведение, археологические исследования, научная работа учащихся, история сотрудничества, Николаевский юридический лицей, Николаевский национальный университет имени В. А. Сухомилинского.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2018